



GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

Titulació oficial		<i>Licentiat in Historia, Archaeologia et Artibus Christianis</i> (120 ECTS) (Equivalent al títol universitari de Màster [BOE 22/04/2015])				
Titulació pròpia		Postgrau en Història i Art cristià (60 ECTS) –títol UB-				
Assignatura		MCEAP03 RELIGIOSITAT I ART EN EL RENAIXEMENT I EL BARROC				
Curs	2022-2023	Itinerari/Especialitat	Comuns	Àrea		Específic
Cicle	Segon		Període lectiu	2 Sem	ECTS	5 ECTS
Professor/a	Dra. Maria Garganté			Llengua	Català	

Descripció/Justificació

L'assignatura té com a objectiu posar en relleu la importància de les manifestacions artístiques d'època renaixentista i barroca en relació a la religiositat del moment. S'analitzarà la incidència de la irrupció de l'humanisme en l'art religiós, així com l'impacte i les directrius del Concili de Trento en matèria artística. Així mateix, també s'estudiarà també la relació entre la Il·lustració i l'Església i la seva repercussió en l'art.

Un altre dels principals objectius serà analitzar un ampli espectre geogràfic que a nivell europeu permeti contrastar l'evolució de l'art religiós en països catòlics i protestants i que més enllà d'Europa posi de manifest la "globalització" del barroc per la seva presència tant en els continents asiàtic com americà. Finalment, malgrat la vocació àmplia de la matèria a l'hora de plantejar exemples internacionals, val a dir que es procurarà també puntualitzar aspectes de l'art català del Renaixement i del Barroc en relació amb els continguts impartits i en aquest sentit es plantejarà la possibilitat de realitzar algunes visites a conjunts singulars que permetin entendre la relació entre art i religiositat al Renaixement i al Barroc com a conceptes d'època.

Requisits i orientacions prèvies

No es tracta d'un curs bàsic sobre art del Renaixement i del Barroc, sinó que analitzarem alguns temes específics d'aquestes manifestacions artístiques però en relació a la religiositat del moment. Es recomana haver cursat prèviament algun tipus d'estudis que incloguin nocions d'Història de l'art.

Objectius

Generals:

Comprendre la relació existent entre la religiositat de l'època del Renaixement i del Barroc i les seves manifestacions artístiques, siguin arquitectura o arts plàstiques. També es farà incidència en la dimensió festiva que engloba la religiositat i l'art.

Específics:

Saber diferenciar diferents manifestacions artístiques segons les èpoques i relacionar els fenòmens que es produeixen a escala global amb els fenòmens locals de casa nostra.

Competències

Competències transversals (genèriques):

- Capacitat de sistematitzar i organitzar l'estudi de la matèria (periodització de l'estudi, elaboració de les pràctiques plantejades pel professor...)

- Capacitat d'anàlisi i comentari d'obres d'art.
- Potenciació de l'esperit crític.

Competències específiques:

Capacitat per identificar estils artístics i posar-los en relació amb els fenòmens culturals i religiosos del moment.

Saber fer una interpretació iconogràfica i iconològica dels diferents temes religiosos que apareixen en les arts plàstiques del Renaixement i del Barroc.

Saber interpretar la utilització de l'espai arquitectònic i urbà segons les èpoques i funcions.

Capacitat de discerniment per interpretar de manera crítica i raonada els exemples estudiats, de manera que ens serveixin per interpretar i comprendre fenòmens actuals.

Continguts

1. L'HUMANISME RELIGIÓS I L'ART.

-La representació "humanitzada" de Crist i la Verge. Mecenes i espai sagrat.

2. PROGRAMES RELIGIOSOS HUMANISTES

-Les "tombes per a la fama".

-Les sibil·les en programes religiosos: Miquel Àngel i Rafael.

3. ESPIRITUALITAT I REALITAT EN L'ART RELIGIÓS CENTREUROPEU

-Dels "primitius" flamencs al Bosch i Grünewald.

4. EL CONCILI DE TRENTO I L'ART

-El concili de Trento i l'art: Borromeo, Paleotti, etc.

-La Roma "triumfants" dels Papes "barrocs".

5. DESPRÉS DE TRENTO:

-L'Escorial com a idea i materialització.

-De l'espiritualitat a la persuasió: naturalisme i classicisme en la plàstica religiosa del barroc.

6. ELS ESPAIS DEL BARROC: FORMA I FUNCIÓ

-La substitució dels llocs sants: els "sacri monti" italians, les recreacions de la basílica del Sant Sepulcre.

-Les esglésies en el món anglicà (esglésies londinenques de Christopher Wren després de l'incendi de Londres de 1666).

-Capelles, santuaris i cambrils.

7. IMATGE ESCULTÒRICA I FUNCIÓ: DEL RETAULE A LA IMATGE PROCESSIONAL.

-El retaule com a moble litúrgic.

-La retòrica de la imatge processional.

-Entre la història i la quotidianitat: els pesebres napolitans.

8. ESPLENDOR LITÚRGIC I DEVOCIÓ: L'ARGENTERIA BARROCA

-El Tresor de la Capella de San Gennaro del Duomo de Nàpols.

-Exemples catalans: Joan Matons, Francesc Via.

9. EL BARROC DEL CENTRE I L'EST D'EUROPA

-El barroc germànic del segle XVIII: de la Baviera catòlica a la Saxonia protestant.

- Arquitectura religiosa a la Rússia del Barroc.

10. CRISTIANISME I IL·LUSTRACIÓ:

-L'estètica de Mengs i Canova: la recuperació de Rafael.

-La capella Sansevero de Nàpols: un programa il·lustrat.

-La litúrgia "neogal·licana" a França i l'arquitectura neoclàssica.

11. RELIGIOSITAT I ART A L'AMÈRICA COLONIAL (I)

-L'arquitectura conventual:

-Convents mexicans del segle XVI.

-La "ciutat-convent" com a tipologia: l'exemple de Santa Catalina de Arequipa.

-L'arquitectura catedralícia i parroquial.

12. RELIGIOSITAT I ART A L'AMÈRICA COLONIAL (II)

-Iconografia religiosa: sincretisme i relectures.

-La singularitat luso-brasilera: la importància de les "ordes terceres".

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

L'assignatura es desenvoluparà mitjançant sessions plenàries a l'aula, amb possibilitat de fer alguna visita específica a l'exterior.

Avaluació

Criteris i tècniques d'avaluació:

Es valorarà l'assistència a les classes, la participació i l'interès per la matèria. Tractant-se d'una assignatura de màster, no veiem necessari avaluar-la amb un examen, però sí que es proposarà la realització d'un treball escrit i que s'exposarà oralment a classe.

Bibliografia bàsica

ARGAN, G. C., *Renacimiento y Barroco*, 2 vols., Akal, Madrid, 1987 (1976).

BURKE, P., *El Renacimiento italiano. Cultura y sociedad en Italia*, Alianza, Madrid, 1993 (1986).

CHASTEL, A., *El Arte del Renacimiento 1450-1500*, Akal, Madrid, 2005.

KRISTELLER, P. O., *El pensamiento renacentista y las artes*, Taurus, Madrid, 1986 (1965).

MÂLE, E., *El Barroco: arte religioso del siglo XVII: Italia, Francia, España, Flandes*, Madrid, Encuentro, 1985

PANOFSKY, E., *Los primitivos flamencos*, Cátedra, Madrid, 1998 (1966).

SEBASTIÁN, S. *Contrareforma y Barroco: lecturas iconográficas e iconológicas*. Madrid, Alianza, 1985.

VALVERDE, JM: *El Barroco, una visión de conjunto*. Barcelona, Montesinos, 1981.

WITTKOWER, R, *Arte y arquitectura en Italia 1600-1750*, Madrid, Cátedra, 1995.

WÖLFFLIN, H., *Renacimiento y Barroco*, Paidós, Barcelona, 1991 (1888).